

HISTORIA LIBER MEMORARIUM IN ECCLESIA S.MARTINI SUB KALEMBERG ZGODOVINA ŽUPNIJE SV.MARTINA V ŠMARTNU POD ŠMARNO GORO

Jurij Šilc

I.del

Najzgodnejša obdobja naše župnije segajo v sredino druge polovice 10. stoletja (okr. 975), ko je nastala mengeška pražupnija, ki je obsegala doberšen del osrednje in vzhodne Gorenjske. Reformna prizadevanja oglejskih patriarhov so sredi 11. stol. privedla do nastanka neodvisnih župnij, med njimi tudi župnije Vodice (Wodiz). Le-ta je že leta 1118 pripoznala nekaterim cerkvam smleških vitezov krstno in pogrebno pravico. Med njima sta bili tudi cerkvi v Smledniku (Flendnic) in Šmartnu pod Šmarno goro (Villa sancti Martini). Slednja se omenja tudi kot »plebs« v seznamu papeških desetini iz leta 1296. V 14. stol. je prešla šmarska župnija v roke arhidiakonov Kranjske in Marke ter je bila leta 1461 dodeljena stolnemu kapitlju v Ljubljani. V preteklosti so vasi, ki so danes združene v naši župniji, pripadale različnim župnijam – vasi Šmartno, Srednje in Spodnje Gameljne župniji sv. Martina v Šmartnu, Tacen župniji sv. Urha v Smledniku, Zgornje Gameljne župniji sv. Marjete v Vodica in Rašica župniji sv. Mihaela v Mengšu.

II.del

Prve pisne omembe cerkve v Šmartnu pod Šmarno goro so iz leta 1118, ko se le-ta omenja posredno z omembo vasi (Villa sancti Martini). Naslednja cerkev je bila zgrajena sredi 17. stoletja in posvečena po škofu Jožefu Rabatta. Cerkev je stala tikoma stare savske ježe, nasproti današnjega župnišča, ob Petelinovi hiši. Cerkev, zidana po gotskem vzoru, je imela površino ladje 130 m², tako da se je vanjo stlačilo največ 360 ljudi. Višina ladje je bila le 7 in pol metra. Na vzhodu je bil v peterostranem prezbiteriju glavni oltar, posvečen sv. Martinu. Štirje stranski oltarji so bili posvečeni sv. Rešnjemu telesu, Materi Božji, Sv. Jožefu in sv. Frančišku Ksaveru. Na zahodni strani je bil vhod in nad njim nizek zvonik. V 19. stoletju je vzklikala misel o gradnji nove cerkve. Šmarski župnik, g. Frančišek Pavlič je 7. marca 1832 naslovil prošnjo za zidavo nove cerkve. Maja, leta 1838, se je zidava pričela. Gradnja je bila končana septembra leta 1841 in 10. oktobra istega leta je ljubljanski knezoškof Anton Alojzij Wolf posvetil sedanjo cerkev.

III.del

V prvi polovici 19. stoletja so se pričela prizadevanja za gradnjo nove župnijske cerkve v Šmartnu. Redovnik in zdravnik Matevž Gradišek - Faust (1776-1837) iz Zgornjih Gamelj je 2.IX.1829 odšel v ljubljansko škofijo na pogovore o gradnji nove cerkve. Pogovori so obrodili sadove – 1.XII.1829 ga je škof zadolžil, da pripravi vse potrebno za gradnjo. Na sv. Miklavža dan, istega leta, je bil imenovan gradbeni odbor. Šmarski župnik Frančišek Pavlič je 7.III.1832 vložil prošnjo za zidavo in ker Kresija pet let ni odgovorila, je 11.II.1837 prosil, da vsaj vrnejo naerte. Potem je dovoljenje le prišlo. Prior Faust je pridno nabiral prispevke za novogradnjo. Žalibog, pa pričetka gradnje ni dočkal, 11.XI.1837 je umrl. Ker je bil tačas župnik Pavlič že ostarel, je vsa dela okrog gradnje cerkve vodil kaplan Andrej Dremelj. Župljani so velikodušno darovali denar za gradnjo, ustanovili so poseben sklad v katerega so zbirali prispevke kmetje in mlinarji. Prispevale so tudi okoliške vasi: Črnuče, Preska, Sora, Vodice, Smlednik, Zapoge... Dne 2.V.1838, se je gradnja pričela, predračun je znašal 11.432 goldinarjev.

IV.del

Gradnjo cerkve v letih 1838-1841 so spremljale številne težave. Tako se je 17.X.1838 stlačil steber, ki nosi prižnico, teden dni kasneje pa je padel že dovršeni zvonik. Predvsem pa je bilo za gradnjo porabljenih namesto načrtovanih 11.432 kar 22.075 goldinarjev. Zato ne preseneča, da je šmarski kaplan takole zapisal: *»V spomin! Bil je tukajšnji č. g. župnik že postaran in opešan in je torej oskrboval pri cerkvenim stavbarskem opravilu vso gospodarstveno računovodstvo le podpisani, ki je tudi 17. oktobra 1841 predložil dotični račun ces. krlj. Kresiji v adjustiranje. Bog poplati vsim dobrotnikom stotero - in meni mojo štiri-letno delo in mnogim mojim dodatkovnim stroškom pri pisarijah; brez, da bi bilo to svetu znano. Da sem pri stavbi tele cerkve in v prid župlanom mnogo dobrega pripomogil. Bog vsaj ne pozabi, in tako je moja želja dopolnena. Pravica naj se zgodi, če se tudi svet podre, da tako pride na moje trpljenje zasluženno veselje! Šmartin pod Šmarjino Goro, dne 4. novembra 1841. Andreas Dremel«*

V.del

Poslikave v farni cerkvi sv. Martina: Freske na štirih stranskih oltarjih (»Sv. Družina«, »Sv. Frančišek Ksaver«, »Mati Božja« in »Sv. Magdalena«) so delo Matevža Langusa iz Kamne Gorice na Gorenjske, avtorja šmarnogorskega »Marijinega vnebovzetja«. On je naslikal tudi veliki oltar, ki mu je Štefan Šubic iz Poljan na obeh straneh dodal sv. Petra in sv. Pavla. Slednji je na obok prezbiterja naslikal tudi štiri evangeliste. Oltarno sliko »Sv. Martin ozdravlja bolnico« je slikal Štefanov sin Janez Šubic. Nastala je v Rimu leta 1876. Razstavili so jo v reduti pri sv. Jakobu v Ljubljani, kjer je bila kasneje dekliška šola. Od tu, naj bi jo po pripovedovanju, Turkovi fantje prinesli v Šmartno. Janez Šubic je dokončal tudi velike podobe štirih cerkvenih očetov. Šubici so naslikali tudi znameniti božji grob. Stenski slike v prezbiteriju: »Sv. Martin z reveži« na evangeljski strani in »Sv. Martin, Mater Božja, sv. Neža in sv. Kolumba« na drugi strani, kakor tudi angela pri obhajilni mizi, so delo Matije Bradeška, ki je bil učenec Šubicev. Junija 1913 je isti slikar naslikal kapelici pred cerkvijo: »Sv. Martina z beračem« in »Mater Božjo«.

VI.del

V letih, ko se je gradila sedanja šmarska cerkev, je bil ljubljanski škof Idrijčan Anton Alojzij Wolf (1782-1862), bister in čuteč duh, odprt za nove tokove v Cerkvi. Kot izvrsten upravnik je posvetil 50 cerkva, z njegovo pomočjo je bilo pozidanih devet novih - med njimi tudi šmarska. Ob posvetitvi šmarske cerkve, 10.X.1841, je daroval 1.000 goldinarjev za poslikavo stranskih oltarjev, ki jih je poslikal Matevž Langus. Škof Wolf je od leta 1824 izdajal redna pastirska pisma, tiskana v slovenščini. Bil je velika osebnosti naše cerkvene in kulturne zgodovine. Kot skrbn dušni pastir je tudi revnim študentom omogočil višje študije. Leta 1846 je v Ljubljani ustanovil dijaško semenišče - Alojzijevišče, kjer se je vzgajala tudi večina naših kulturnikov (Josip Jurčič, Fran Levstik, Josip Stritar). Ves čas je bil naklonjen tedanji slovenski stvarnosti - član ilirske metropolije in osebni prijatelj Antona Martina Slomška. Organiziral in financiral je celotni prevod Svetega pisma in založil izdajo nemško-slovenskega (M.Cigale, 1860) in iz njegove posmrtno zapuščine še slovensko-nemškega slovarja (M.Pleteršnik, 1894), ki po svoji strokovnosti še vedno nista presežena.

VII.del

Iz popisa gornjegrajske lovščine iz leta 1520 je razvidno, da je bil patron šmarske župnije oz. vikariata ljubljanski škof. To pomeni, da je vikarje v Šmartno pod Šmarno goro že v prvi polovici 16. stol. imenoval (prezentiral) ljubljanski škof. Morda je prav, da na tem mestu omenimo škofe, ki so delovali v ljubljanski škofiji v 16. stol. Ti so: Krištof Rauber (1488-1536), Franc Kacijanar (1536-1543), Urban Textor (1543-1558), Peter Seebach (1558-1568), Konrad Adam Glušič (1570-1578), Baltazar Radlič (1579), Janez Tavčar (1580-1597) in Tomaž Hren (1597-1630). Do sedaj so nam znani trije vikarji, ki so takrat službovali v naši župniji. V letih 1520 in 1540 se kot stalni vikar omenja neki Mohor, svetni duhovnik (Hermagores, laybriester). 28. I. 1562 je postal vikar Urban Kočevar (Gottscher). O njem je znano, da je leta 1541 na Dunaju pričel s študijem na artistski fakulteti. Pred Kočevarjem pa je bil župnijski vikar Sebastijan Mulavčič (?).

VIII.del

Vas Gameljne (Gemlein) se, po do sedaj znanih podatkih, prvič pisno omenja v sredini 13. stoletja in sicer leta 1260. V 16. in 17. stoletju sta bili posvečeni tudi obe gameljski podružnični cerkvi, ki sta takrat sodili pod okrilje šmarske župnije. Dne, 22.IX.1520 je, na prošnjo vaščanov Srednjih Gameljn krški (celovski) škof Natalis z dovoljenjem ljubljanskega škofa Krištofa Rauberja posvetil pokopališče in cerkev v čast sv. apostola Andreja. V podružnični cerkvi v Spodnjih Gameljnah pa je 18.VI.1673 takratni ljubljanski škof Jožef Rabatta posvetil oltar v čast sv. Lenarta (Leonarda). Ta cerkev je bila kasneje, leta 1877, prezidana. Zanimivost cerkve v Spodnjih Gameljnah je tudi rimski nagrobni kamen (danes le kopija - original je v muzeju), ki je posvečen rimski boginji človeškega mesa Carni, katere praznovanje je bilo prvi dan meseca junija.

IX.del

Med župniki, ki so v 17. stoletju službovali v naši župniji, so nam poznani le Marko Lucchino (1642), Peter Rakner (1685), Peter de Tacolli (1692) in Ludvik de Orleandi. V 18. stoletju so se menjavali številni duhovniki in sicer: Jožef Krivic, Matija Križner, Jožef de Grafheim, Jurij Engelman, Frančišek Juvančič (1713-1743), Matevž Kropčevšek (1747), Primož Rabič, Simon Cigole (1747-1772), Frančišek de Schildenfeld (1777), Adrej Flešar in Jožef Zupan (1781-1810). Prav o slednjem lahko beremo v Protocollum Decanatum Arhidioeceseos Labacensis, Anno 1788 (Šematizem duhovnikov in duhovnij v ljubljanski nadškofiji za leto 1788), da je bil rojen leta 1746 v Radovljici, v duhovnika posvečen leta 1770 ter da je umrl 30.VI.1812 v Ljubljani. V šematizmu tudi izvemo, da je leta 1788 služboval v Šmartnu tudi kaplan Frančišek Umnik. Iz 18. stoletja sta ohranjena zapisa še o dveh kaplanih, Luki Jenku (1701) in Jožefu Krušiču (1741).

X.del

V 18. stoletju in prvi polovici 19. stoletja so ljudi v naših krajih pestile mnoge nadloge. Pod cesarjem Leopoldom I. je bilo bojevanje na Španskem in 6.IX.1702, so pri nas zbirali vojake in denar. Leto kasneje, 3.IX.1703, se je ob Savi pod Šmarno goro utaborilo 2.400 nemških in hrvaških vojakov, ki jim je poveljeval polkovnik Virmond. Zaradi bolezní je leta 1728 umrlo 23 otrok, starih od 5 do 7 let. Huda lakota je pokopavala ljudi v letu 1742. Podobno je bilo tudi na pomlad leta 1805, ko je zmanjkalo živeža. Leta 1809 so Francozi še tretjič udarili po slovenskih tleh, 28.IV. pridejo v Ljubljano Napoleonovi vojaki. Mir je bil sklenjen šele 14.X.1809 v Schönbrunnu in ustanovljene so bile Ilirske province. Leta 1812 je

bila huda zima. Na božični večer, leta 1824, je gorelo na Rašici. Zima, leta 1826, je bila zelo topla, na sv. Tri kralje so cvetele kamilice, toda že 15.I. je bilo 26 stopinj pod ničlo. 13.V.1827 je po strašnem viharju tolkla še toča, ki se je 13.VIII. istega leta še enkrat ponovila. Leta 1829 pade 20.XII. debel sneg in v začetku leta 1830 pritisne še hud mraz. Ponoči, 27.VII.1835, ob pol 11. uri gori v Zgornjih Gameljnah. Dan kasneje je za posledicami gašenja umrl stari Ježar.

XI.del

V prejšnjem stoletju v naši župniji službujejo naslednji duhovniki: Jožef Zupan, Frančišek Pavlič, Mihael Kogovšek, Anton Námre in Mihael Trček. Jožef Zupan tu službuje v letih 1781 do 1812. Je Radovljčan, rojen leta 1747 in v duhovnika posvečen 30.IX.1770, v cerkvi sv.Klare v Ljubljani, na naslov podložnikov radovljiškega gospostva. Kot kurat službuje na Krki, kot kaplan pa v letih 1776 do 1778 pri sv. Petru pod Krumpergom na Štajerskem. Nato je nunski spovednik v Ljubljani, od koder pride župnikovat v Šmartno. Tu službuje do 30.VI.1812, ko zaradi sušice umre. Zadnjih deset let je tudi dekan in član cerkvenega sveta (*konzistorijalni svetnik*). Je zgleden in dober duhovnik, ki ga imajo ljudje zelo radi. Med Zupanovim pastirovanjem mu pomagajo naslednji kaplani: od 1787 do 1804, kapucin p. Frančišek Umnik (r.1752 v Ljubljani, u.1829 v Šentjakobu); od 1804 do 1808, Simon Kavalarič (r.1776 v Ratečah, u.1856 v Smedniku); od 1808 do 1809, Primož Kuralt (r.1786 v Žabnici pri Škofji Loki, u.1828 v Mengšu); od 1809 do 1810, Mihael Arhar (r.1780 v Šentvidu, u.1846 v Šentjakobu) in od 1811 do 1812, Andrej Luznar (r.1785 v Železnikih, u.1857 v Ljubljani).

XII.del

Za Zupanom tu od 1812 do 1842 službuje Frančišek Pavlič. Rojen je 7.XI.1775, v kmečki družini na Trojanah. Kot bogoslovec, tretjeletnik, prejme mašniško posvečenje 20.X.1800. Naslednje leto postane kaplan in Schillingov beneficiat pri sv.Petru v Ljubljani, kjer opravlja službo do maja 1807. Od tu gre na Ježico. Do julija je upravitelj, nato pa župnik, vse do prihoda v Šmartno leta 1812. Tu službuje 30 let, do smrti 22.II.1842. Župniku Pavliču pomagajo kaplani: leta 1815, Janez Dovič (r.1789 v Tomačevem, u.1836 v Čemšeniku); od 1815 do 1817, Janez Avbel (r.1787 v Moravčah, u.1853 Lj-Rudnik); od 1817 do 1818, Anton Šumi (r.1792 v Kranju, u.1846 v Mekinjah); od 1818 do 1821, Janez Gašperin (r.1790 v Železnikih, u.1852 na Dovjem); od 1822 do 1823, Luka Trampuš (r.1796 v Trbojah, u.1853 v Sp.Idriji); od 1823 do 1825, Jožef Drobun (r.1796 v Zg.Brniku, u.1849 v Trziču); od 1825 do 1826, Martin Wilfan (r.1797 v Sr.Bitnjah, u.1828 prav tam); od 1826 do 1827, Ignacij Remic (r.1794 na Brezovici, u.1868 v Ljubljani); od 1827 do 1829, Frančišek Šutaršič (r.1796 v Šentvidu, u.1869 v Trziču); od 1829 do 1832, Jožef Fik (r.1800 v Vincarjih, u. 1854 v Selcah); od 1832 do 1834, Aleš Šuštaršič (r.1809 v Komendi, u.1872 prav tam); od 1834 do 1835, Frančišek Dolicelj (r.1804 v Ljubljani, u.1864 v Škofji Loki); od 1835 do 1836, Janez Justin (r.1796 v Begunjah, u.1868 v Goričah pri Trsteniku) in od 1836 do 1843, Andrej Dremelj (r. 1801 v Višnji Gori, u.1891 v Radečah).

XIII.del

Po Pavliču pri nas, v letih od 1841 do 1864, službuje Mihael Kogovšek. Rojen je 2.X.1788 v Dravljah pri Kovaču na gmajni. Bogoslovje študira za časa francoske okupacije in je v mašnika posvečen 2.I.1814, na naslov draveljskih kmetov Gašperja Sitarja Baharja in Martina Jerinca Mihača. Takoj je poslan za mestnega kaplana v Škofjo Loko, od koder se septembra 1816 preselil v Stari trg pri Ložu. Tu službuje do novembra 1818, ko je poslan v Vodice, kjer ostane do novembra 1822. Nato pride za kaplana in Schillingovega beneficiata k

sv.Petru v Ljubljano. Januarja 1825 se kot župni vikar poda v Križe pri Trziču, kjer službuje 17 let. Leta 1842 pride v Šmartno in ostane tu do februarja 1864, ko se upokoji in preseli v šempetersko župnišče v Ljubljano. Kot zlatomašnik umre 24.VI.1872 star 84 let in je pokopan pri sv.Krištofu. Pri Kogovšku kaplanujejo: od 1843 do 1851, Mihael Peternel (r.1808 v Novi Oselici, u.1884 v Ljubljani); od 1851 do 1852, Alojzij Peharec (r.1812 v Trziču, u.1872 v Ljubljani); od 1852 do 1857, Janez Dolničar (r.1813 v Šmartnu ob Savi, u.1877 na Jesenicah); od 1857 do 1858, Karol Prohaska (r.1830 v Postojni, u.1871 v Planini pri Kočevju); od 1858 do 1860, Tomaž Šlibar (r.1858 v Brezovem pri Kovorju, u.1897 v Kranju) in od 1860 do 1872 Jožef Malneršič (r.1833 v Vipavi, u.1888 prav tam).

XIV.del

Kogovška nasledi Anton Námre, ki je tu župnik od 1864 do 1893. Rojen je 7.I.1812 v Starem trgu pri Ložu. Študira v Ljubljani, in sicer humanizem (1825-31), filozofijo (1831-33) in bogoslovje (1883-87). Mašništvo prevzame kot bogoslovec, tretjeletnik, dne 3.VIII.1836. Po končanem študiju pride 6.X.1837 kaplanovat v Poljane nad Škofjo Loko, od koder se 1.X.1838 preseli v Borovnico, od tam pa 2.IX.1839 v Hinje. Oktobra 1843 pride kot ekspozit in Jurkovičev beneficiat v Nemško Loko. Tu ostane 4 leta in se 30.X.1847 kot lokalni kaplan preseli v Gotenico, kjer ostane do 2.VII.1855. Od 1855 do 1864 je v Kopanju, od tam pa pride 10.V.1864 za župnika v našo župnijo. Tu plodno deluje kot goreč pospeševalec rožensenske pobožnosti in Marijin častilec. Je zlatomašnik in tu službuje do marca 1893, ko se upokoji, a ostane v Šmartnu. Od leta 1887 je tudi duhovni svetnik. Umre 13.IX.1893 ob 9. uri zvečer. Pokopan je na šmarskem pokopališču. Namre je bil zgleden duhovnik in v pastoralni praksi rigoristično orientiran. Pri njem službujejo tudi kaplani: do leta 1872 že omenjeni Jožef Malnaršič; od 1873 do 1874, baron Ceno Edvin Alfred pl. Cirheinle de Hopfenbach et Guttenan (r.1840 v Ljubljani, u. 1897 prav tam) in od 1892 do 1893, Mihael Trček, kasnejši župnik v Šmartnu.

XV.del

Šmarski župnik Anton Námre je bil tudi nabožen pesnik in pisatelj. V Zgodnjo Danico je pisal v prozi, v letih 1860-70 pa je objavljaval v njej tudi pesmi. Devet pesmi iz let 1837-1875 so prinesle leta 1898 tudi Drobotnice. Iz njegove zapuščine je g. Lojzka Šuštar izbrskali tudi to pesem:

*V ljubljanski okolici ni tak ljubke vasi
kot Tacen preblagi,
moj rojstni kraj dragi,
le tu se veselo živi.*

*O, Tacen prijazna mi vas,
na strani imaš Savo za pas,
v nji ribice skakljajo, valovi šumljajo,
da delajo kratek ti čas.*

*V sredi Tacna cerkvica stoji,
sv. Jurij se notri časti.
Pa h gorski kraljici, Mariji Devici,
vsak Tacenc najraje hiti.*

*Ko Tacenca tare bridkost,
na Gori dobiva radost,
Marija Devica, nebeška kraljica,
premila soseda mu je.*

*Naj bahajo se drugi ljudje,
da tu al tam lepši kraj je.
Mene zveseljuje, srce poskakuje,
da v znožju sem Šmarne gore.*

*Ja, jo pač na svetu ni tak ljubke vasi
kot Tacen preblagi,
moj rojstni kraj dragi,
le tu se veselo živi.*

XVI.del

Zadnjič smo govorili o župniku Antonu Námretu kot pesniku, danes pa si z naslednjim sestavkom Ivana Grudna objavljenim leta 1866 v Zgodnji Danici, priključimo čase izpred poldruega stoletja. Takole se glasi: ***Iz Zapog na Gor.** – V sredo, 28. avgusta (1866, op.p.) so odrinili zadnji deželni lovci iz Ljubljane na Gorenjsko. Kompanija se je podala čez Šmartin v Zapoge v lepem redu in s šopki na klobukih; spremljala jo je topniška godba in mnogo ljudstva. Po kratkem počitku v Šmartinu so jih ondošnji gosp. fajmošter Anton Namre po lastnem nagibu pred cerkvijo pričakali in v vrstah stoječim strelcem prav ganljivo govorili, jim dolžnosti krščanskega nauka razložili in v izgled patrona te cerkve sv. Martina, slovenskega junaka predstavili. Po govoru, katerega so sklenili z besedami: »Vse za vero, dom in cara!«, so dali klečečim strelcem blagoslov presvetega Rešnjega Telesa in potem so se navdušeni s čvrstimi živio klici podali na namenjeni kraj.*

XVII.del

Zadnji župnik, ki je služboval pri nas v prejšnjem stoletju je bil Mihael Trček. Luč sveta zagleda dne 30. VIII. 1855 na Črnem vrhu. V mašnika ga posvetijo 26. VII. 1879 ter ga pošljejo sprva za kaplana v Metliko. Od tam pride leta 1883 kot beneficiat na Vače, leta 1884 v Mirno peč in leta 1885 v Stari trg pri Poljanah ob Kolpi. Oktobra 1886 pride za kaplana v Šmarje-Sap, od koder ga čez tri leta dekretirajo kot kaplana in Schillingovega beneficiata k sv. Petru v Ljubljano. Tu slušbuje do adventa leta 1892, ko se preseli kot župni upravitelj k oslabelemu šmarskemu župniku Námretu. Kot župnik je tu nameščen 19. VI. 1893 in tu 10 let pastiruje ter v tem času tudi prenovi župnišče in po potresu tudi cerkev. V njegovem času dobi Šmartno leta 1897 na vzhodni strani tik cerkve tudi novo dvorazredno šolo. Nato se 14. IX. 1903 kot župnik in dekan vrne v Šmarje-Sap, kjer 4. IV. 1914 tudi umre.

XVIII.del

Prvi župnik, ki je bil v Šmartnu umeščen v XX. stoletju je bil Jakob Strupi. Rojen je bil pri Jernejevcu v Čirčah pri Kranju 28. IV. 1850. Mašnik je postal dne 21. VII. 1874. Najprej je bil imenovan za kaplana v Poljane nad Škofjo Loko, kjer je ostal do leta 1878. Od tam se je preselil v Šentlovrenc ob Temenici. Leta 1880 pa gre za kaplana v Trnovo na Notranjskem, kjer ostane do sv. Uršule leta 1883, ko ga dekretirajo v Radeče ob Zidanem mostu. Od 10. V. 1884 je kaplan v Slavini na Notranjskem, od tam pa se je jeseni leta 1889 preselil kot kuratni beneficiat na Goričico pri Domžalah. Naposled pride 14. IX. 1903 za župnika v Šmartno pod Šmarno goro. Tu je bil le kratek čas, saj je tu umrl med birmo 6. VIII. 1905. Pokopan je v Kranju. Po smrti ga je v Šmartnu krajši čas kot župnijski upravitelj nadomeščal šentviški župnik Gregor Malovrh. Četrtega oktobra 1905 pa je bil tu umeščen Jenez Lésar, ki pa smo ga že dodobra spoznali.

XIX.del

Vas Rašica se prvič pisno omenja leta 1260 z imenom Wrenschitz, cerkev sv. Križa pa je že poznana v seznamu cerkvenih dragocenosti iz leta 1526. Preko vasi naj bi bila že v rimskih časih speljana cesta iz Ljubljane (Emone) do Trojan (Adrant). Rašica je bila skupaj z Dobenom v letih med od približno leta 1850 do 1933 samostojna občina in je bila del okrajnega glavarstva ter kasneje srezkega načelstva Kamnik. Dne 25.X.1933 so vas Rašico za krajši čas pridružili Trzinu, a je bila že leta 1936 odcepljena občine Trzin in župnije Mengeš ter prideljena cerkveno župniji Šmartno pod Šmarno goro, politično in upravno pa tedanji občini Šmartno pod Šmarno goro. Dne 6.X.1936 se je razglasilo v cerkvi sv. Mihaela v

Mengšu: *Z odločbo knezoškofijstva št. 4590 vas Rašica se izloči iz župnije Mengeš in se priključi k župniji Šmartno pod Šmarno goro. Kdor želi biti pokopan v Mengšu lahko to stori brez dovoljenja. Ta uredba stopi v veljavo dne 1.XI.1936.* Prvi prebivalec Rašice je bil pokopan v Šmartnu dne 10.XI.1936, in sicer Franc Jesihar, prvi krščenelec v Šmartnu pa je bil dne 12.V.1936 Rudolf Aleš.

XX.del

Z današnjim prispevkom začnemo s serijo prispevkov o priorju Faustusu. V Zgornjih Gameljnah nasproti Končana (na nasprotni strani Gameljščice) je stala preprosta lesena koča pri Medvedu. V tej uborni hiši je 1. XI. 1776, zjutraj ob 5. uri rojen sinček in krščen v šmartinski cerkvi na ime Matevž. Njegov oče Gregor Gradišek je rojen leta 1736 v Spodnjih Gameljnah, mati Elizabeta Aleš pa je rojena leta 1744 pri Nivarju v Zgornjih Gameljnah. Oče je tkalec, dela iglice in prodaja kroparske žeblice. Kuha pa tudi brinovec. Pri hiši je bila revščina in otrok, ki ga je mati dojila skoraj dve leti, je bil sestradan, glistav in bolehen. Že v rosnih mladosti doživi Matevž številne neprijetnosti; tri leta star zgubi starega očeta, ko je star pet let mu nekdo vrže v glavo kamen. Ob tem času je Matevž tudi videl fanta, ki se je obesil, kar ga je zelo plašilo. Postane poln vraž in zelo boječ. Že zelo mlad pokuša tudi očetov brinovec. Vendar pa zelo rad tudi moli in 21. IV. 1786 pristopi k prvemu sv. obhajilu. O tem dogodku kasneje zapiše: *Ti ne moreš nobenega večjega daru prejeti.* Ko je Matevž star 11 let ga Franc Jamnik nauči »kranjski pisati«, tako da pri 12. letih razmišlja o šolanju, ali siromaku to ni mogoče.

XXI.del

Matevž Gradišek je preživel zanemarjeno in raznih boleznih polno mladost, zlasti ga je mučila božjast. Tako revnim staršem ni ostalo drugega, kot da dajo fanta v kak rokodelski uk. Dne 28. I. 1789 ga oče pelje v Ljubljano k mojstru pozamenterju Andreju Travnu. Mojster in pomočniki fantiča dan za dnem pretepajo in tudi drugače mučijo, štirinajstletnega pretepejo z volovsko šibo in nategnejo čez valjar. Ko je Matevž star 16 let, se prične učiti nemško. Ker je pobožnega srca prične tudi razmišljati o svojem življenju in se temeljito izpove. Osemnajstletni se en mesec »po regelcih« učil pri cerkovniku Grillu. Po petih letih in pol, ki jih je vzdržal pri mojstru Travnu, zboli in s hudim glavobolom deset dni leži pri usmiljenih bratih v Ljubljani. Tu z velikim zanimanjem opazuje delo usmiljenih bratov in morda je prav teh 10 dni določilo njegovo nadaljnje življenje. Dne 12. VII. 1794 pa vzame slovo od Ljubljane.

XXII.del

Po končanem uku se Matevž Gradišek odloči, da se zaposli kot pozamenterski (trakarski) pomočnik v Celju. Dne 13. VII. 1794 se poslovijo od staršev in bratov Janeza ter Ožbolta in oče ga pospremi do Trojan. Od tu naprej potuje sam še 4 dni in 19. VII. 1794 prispe v Celje. Že prvi dan se zaposli pri mojstru Pergdoltu, kjer služi v stroki, ki je ne more vzljubiti, naslednja 3 leta in pol. Ves ta čas pa premišljuje, kako bi tok svojega življenja le preusmeril. Sanjari o daljnih potovanjih, vojaškem poklicu. Jeseni leta 1795 se udeleži v okolici Celja vinske trgatve kjer »je bil vesel«. Septembra istega leta gre tudi na ples v gledališče, vendar mu ni všeč in je razočaran. Iz radovednosti si kupi sv. pismo nove zaveze. Ves zbehan in sam s seboj nezadovoljen se 20 let star odpravi h kapucinom k spovedi in na I. postno nedeljo, 14. II. 1796, tam tudi sv. križev pot moli. Že naslednji teden se pogovarja o sprejemu v kapucinski samostan. Na predvečer sv. Martina, 10. XI. 1796, naslovi prošnjo na frančiškanski samostan v Ljubljani. A ga povsod odklanjajo sklicujoč se na cesarsko postavo.

V svojem dvaindvajsetem letu si v začetku leta 1797 »bukev nakupi« in začne študirati pri kapucinu, patru Mansnetu v Celju. Ker pomaga streči obolelim v samostanu, mu svetujejo naj gre za usmiljenega brata (*fratrum misericordiae*).

XXIII.del

In 24. VII. 1797 se Matevž Gradišek res poda na pot k usmiljenim bratom v Ljubljano. Ti so prišli tja leta 1786, ko so bili pregnani iz Trsta ter so se naselili pri cerkvi sv. Jožefa, v nekdanjem samostanu bosonogih avguštincev, za 25 let do 1811. Njegova prošnja je izpolnjena in 29. VII. 1797 pride domov v Gameljne, da si izprosi nekaj denarja za potovanje na Dunaj. Tja se odpravi preko Celja, kjer pa ga mojster Pergdolt pridržuje, tako da s potjo nadaljuje šele 12. XI. 1797. Preko Maribora in Gradca prispe 8. XII. 1797 na Dunaj. Že naslednji dan, 9. XII. 1797, se izpolni njegova goreča želja, sprejet je v noviciat k usmiljenim bratom. S tem je načrtana njegova življenska pot: duhovna in zdravniška. Red usmiljenih bratov si je ob svoji ustanovitvi naložil lepo nalogo: strežbo bolnikov ne glede na plačilo. Okoliščine v tem redu so torej take, da si bratje kar mimogrede in zaradi nuje pridobijo nekaj osnovnega zdravniškega znanja. Najbolj nadarjenim pa vodstvo teh samostanskih bolnišnic omogoči tudi študij medicine.

XXIV.del

Dne 25. VI. 1798 gre Matevž na Dunaju prvič na bero in »nosi sramežljivo žakelj čez rame«. Kmalu pa se mu pripeti neprijetnost, saj ga 27. VII. 1798 na vrtu napade in zabode neki Zorič, duševni bolnik in Matevž ob tem dogodku zapiše: le Bog me je obvaroval. Nadene si samostansko ime Faustus, se 10. I. 1799 zaobljubi in 4. II. 1799 začne s službo. V redu je opravljal do leta 1803 razne nižje posle. In 20. II. 1799 želi postati duhovnik prezbiter, vendar je polno zadržkov. Na dunajskem Novem mestu ponižno opravlja od 14. VI. 1799 desetdnevno biro in 26. VII. 1799 je pri bolniku, ki umira, a nato tudi sam dva dni bolehal. V začetku leta 1800, dne 26. II., se v Gradcu uči »zobe dreti in kri pušat«. Nato pa 16. III. 1800 ponovno zboli, tokrat »na smrt«. Vendar si sam pripravi zdravila, ki ga ozdravijo. V bolezni mu streže sam oče gvardijan in ko okreva dobi dopust ter gre domov. Po dolgi odsotnosti od doma se zelo razveseli Šmarne gore, kjer je 22. V. 1800 v družbi Marijancev na božji poti. Vendar se mora kmalu posloviti. Ves otožen se vrača nazaj preko Celja do Gradca, kamor srečno prispe 4. VI. 1800. A tokrat dobi garje in »pri strojarjih se kopa 9 dni in še ni lepo čist«. V starosti 24 let pride 17. VIII. 1800 v samostan v Ljubljano.

XXV.del

Faustus opravi dne 17. IX. 1800, v starosti 25 let, v Ljubljani pri p. Hermesu spoved - »že v drugo od celega življenja«. Tudi tu nadaljuje z bero in 14. XI. 1800 gre po Gorenjskem na dvomesečno »ajdovo bero«. Pomemben dan v njegovem življenju je 18. II. 1801, ko postane subdiakon. Leta 1801 je na »slamnati beri« v Šentvidu in ljubljanski okolici in naprej po Gorenjskem. Naslednje leto, 21. I. 1802, ima nabirko po Dolenjskem, njemu neznanih krajih. S samostanskim sobratom Damijanom se 5. V. 1802 peš podata čez Trst v Gorico in nazaj na Kropo, kjer Faustus na telovo, 17. VI. 1802, subdiakonira. Nato beračita dalje po Gorenjskem. Leta 1803 se zopet odpravi preko Trsta po morju v Benetke, kjer prebiva 3 dni pri sobratih v samostanu, nato pa obiše tudi Padovo. Že 30. VII. 1803 pa je ponovno v ljubljanski okolici kjer opravlja nabirko žita. Potem se 21. VIII. 1803 v Gameljnah poslovil od matere in odide na šolanje. Od njega pa se za krajši čas poslavljamo tudi mi.

XXVI.del

Letošnji svetoletni misijon, ki bo potekal od 1. do 9. IV. **2000** in ga bosta vodila selezijanca Anton Bedenčič in Stanislav Duh, bo za mnoge prvi, ki ga bodo doživeli v naši župniji. Namreč, zadnji misijon smo imeli pred 35. leti, med 14. in 21. III. **1965**, ko je tu služboval g. Karl Šparhake. Takrat sta misijon, ki je sočasno potekal tudi v Šentvidu, vodila jezuita p. Edmund Böhm in p. Lojze Demšar, ob pomoči p. Stanka Grošlja. (Res pa je, da so bile duhovne obnove tudi v postnem času 1981, ko je g. Jošt Martelanec pripravil »župnijske dneve« ter 1984, ko je g. Franc Mikuž organiziral »duhovno obnovo«.) Med obema vojnama je bil misijon od 18. do 26. I. leta **1920**. Vodili so ga jezuiti p. Žužek, p. Tomc in p. Anton Bukovič. Prav tako pod župnikom g. Janezom Lesarjem, je potekal tudi misijon pred prvo svetovno vojno, od 17. do 24. XI. **1912**. Šolska mladina se je udeležila te verske pobožnosti s tem, da se je 18. XI. udeležila pridig v cerkvi in imela skupno sv. spoved, 24. XI. pa je s šolsko zastavo sv. Alojzija in pod nadzorstvom učiteljstva sodelovala pri sklepni procesiji. Tudi med službovanjem g. Mihaela Trčka, sta bila tu dva misijona. Med misijonom, ki je potekal od 14. do 23. II. **1903**, je bil na obisku knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, ki je ob tej priliki dne 22. II. 1903 prisostoval ustanovitvi Marijine dekliške družbe, ki je štela 76 članic. Zelo slovesen je bil tudi ljudski misijon leta **1894**, potekal je med 29. IV. in 6. V. Vodili so ga očetje misionarji sv. Vincenca Pavelskega. Prav verjetno je, da je bil ob tej priliki postavljen tudi 4 m visok misijonski križ v prezbiteriju.

XXVII.del

Tri od petih cerkva v naši župniji imajo imajo križev pot. Ta v župnijski cerkvi je bil prenešen iz stare šmarske cerkve, kjer je bil 29. XII. 1776 blagoslovljen z dovoljenjem ministra frančiškanske province sv. Križa Hrvaško-Kranjske Ota Spruga po p. Jakobu Kukajni. Kasneje je bil obnovljen; Kunaver iz Šentvida je izdelal nove okvirje in pred praznikom sv. Martina, 8. XI. 1867, je bil postavljen in blagoslovljen v sedanji župnijski cerkvi. Kdo je avtor 65 x 50 cm velikih slik ni zanesljivo. Po sodbi akademika dr. Cevca je avtor Leopold Layer, kar bo bolj verjetno. V letu 2000 se križev pot obnavlja, nodomestiti pa bo potrebno tudi ukradeno postajo. Tudi srednjegameljski križev pot je večje umetniške vrednosti. Slike v navadnih lesenih, pusto rjavih okvirjih (80 x 60 cm, olje na platnu) so iz leta 1773, sodeč po napisu »F. A. Nürnberger fecit A.d. 1773«. Od kod izvira, ni znano. S cerkvenim dovoljenjem je bil 12. IX. 1883 postavljen v cerkvi sv. Andreja. Križev pot je močno načela vlaga in osma postaja, ki je bila uničena, je bila na novo naslikana (morda je avtor Sternen). Večkrat je bil že restavriran in je bil 23. avgusta 1936 postavljen na novo, v letih 1955-57 pa po zaslugi prof. Mirka Šubica brezplačno očiščen plesni in obnovljen. Spodnjegameljski križev pot je slikan na desko (27 x 26 cm) z lepo oblikovanimi, rjavo barvanimi okvirji. Gre za križev pot, ki ga je okrog leta 1850 naslikal Štefan Šubic in se je najprej nahajal v koru Stiškega samostana, kasneje na Kopanju, od koder ga je župnik Námre pridobil za cerkev sv. Lenarta. Posvečen je bil tretjo nedeljo po veliki noči, 12. V. 1878, po frančiškaneu p. Adolf Mayrju. V letu 2000 se križev pot obnavlja.

XXVIII.del

Danes si oglejmo nekatere tradicionalne dogodke povezane z obredi velikega tedna. **Božji grob:** Naša župnijska cerkev se ponaša z lepim kulisnim božjim grobom iz leta 1859, ki je delo Štefana Šubica in je v ponos cele župnije. **Blagoslov jedi:** Pri velikonočnem žeganju jedi na veliko soboto je tukajšnje prebivalstvo nekdanj (1754) dajalo župniku jagnje težko 17 funtov, mežnarju pa za 3 funte klobas ali plečeta. Kasneje (1890) pa se je plačevalo v denarju, po 5 grošev od jerbasa. Mežnarju pa se je moral zadovoljiti s pirhi. Blagoslov jedi se je do

danes ohranil po vseh šestih vaseh naše župnije. **Vstajenska procesija:** Nekdaj je bila na veliko soboto pod večer, po drugi vojni pa je pomaknjena na velikonočno jutro. Prebivalstvo se razporedi po vaseh, ki imajo svoja bandera: Šmartno [Sv. Martin, prosi za nas! 1947 / Sv. Družina, usmili se nas!] (Gašper Goetzel), Rašica [Kristus usmili se nas! 1938 / Sv. Helena prosi za nas! 1938] (obnovljeno staro bandero), Sp. Gameljne [Sv. Lenart, prosi za nas! 1973 / Naši sv. pomočniki, prosite za nas!] (Štefan Šubic), Sr. Gameljne [Sv. Andrej prosi za nas! / Sv. Anton, prosi za nas! 1884], Zg. Gameljne [O, Marija, prosi za nas! / Sv. Jožef, prosi za nas, 1900] in Tacen [Sv. Jurij prosi za nas! / Sv. Marija prosi za nas! 1972] (Janez Wolf). Tudi nebo v procesiji (slika Boga Očeta obkroženega z angeli) je delo Štefana Šubica in je torej staro približno 150 let. **Zaobljubljeno potresno romanje:** Po velikonočnem potresu (14. aprila 1895) se je župnija zaobljubila, da bo vsako leto na velikonočni ponedeljek romala k Materi Božji na Šmarno goro. Tako je še danes.

XXIX.del

Faustusa smo zadnjič pustili doma v Gameljnah. Od tu se 23. VIII. 1803 poda na pot in po petnajstih dneh prispe v samostan usmiljenih bratov v mestu Valtice na Moravskem. Faustus, ki je že v 28. letu, prične 3. XI. 1803 v samostanski bolnišnici s študijem anatomije in osteologije. Poučuje ga znameniti profesor anatomije in kirurgije ter priznan botanik Norbert Adam Boccus. Faustus ima v začetku težave s študijem, saj si domišlja, da je že prestar in preslabega spomina. Hoče že odnehati, a 8. VI. 1804 so se mu »pa kar naenkrat, kakor oči odprle, um izsvetlil« in 3. VIII. 1804 s častjo opravi prvi izpit. Študij mu gre dobro od rok; pridno piše predavanja v kolegiju, tako da se močno priljubil subpriorju Benediktu. Hitro napreduje ter je kolegom za korepetitorja. Samostanski medicinski študij odlično absolvira 13. IV. 1805, ko prav dobro opravi zadnji izpit. Bivši provincial in njegov učitelj Boccus ga zato priporoči provincialu Riedigerju, da ga pošlje na študij v Prago.

XXX.del

Iz Valtic se Faustus 7. V. 1805 preko Dunaja poda v Prago. Nekoliko ga potre, da ga nočejo vpisati kot rednega študenta. Zato se izredno vpiše na medicinsko fakulteto Karlove univerze in že 29. V. 1805 začne v bolnišnici svojega reda v Pragi tudi streči zapuščenim bolnikom. V tem letu je huda lakota in po deželi razsajajo številne bolezni, tako da so bolnišnice prepolne, usmiljeni bratje pa imajo polne roke dela. Kljub temu Faustus uspešno študira in 26. VIII. 1805 dobro opravi sprejemni izpit. S tem si odpre pot in 5. X. 1805, v svojem 30. letu, prične tukaj v Pragi z rednim študijem medicine. Leto 1806 Faustusa najbolj povzdigne, misli le na bolnike in svoj študij, 30. VI. 1806 opravi rigoroz ter postane zdravnik. Ob Velikem šmarnu leta 1806 se v Požunu zbere definitorium njegovega reda in izvoli doktor Faustusa za subpriorja ter mu določi za delokrog ljubljansko bolnišnico.

XXXI.del

V Ljubljano pride Faustus 6. X. 1806 in je najprej pod ostarelim in bolehnim priorjem Hermesom Modicem vikar konventa in ranocelni nadzornik. Že 7. IV. 1807 pa je imenovan za priorja samostana in predstojnika bolnišnice usmiljenih bratov v Ljubljani. Na tem mestu ostane skoraj 4 leta in pol. Njegova velika zasluga je, da 25. VI. 1808 tu začne z delom kliniška šola, takrat edina v slovenskem prostoru, kjer se odvija praktični del pouka mediko-kirurškega študija. V času ilirskih provinc francoska uprava, 15. X. 1811, uradno razpusti red in podeli bolnišnico v upravo mestni občini. Faustus 30. X. 1811 preda samostan in bolnišnični inventar novemu upravitelju, sam pa si z bratom Amosom poišče zatočišče v bogati hiši veletrgovca Mateja Castagna na Nunski ulici v Ljubljani. Tu preživi skoraj štiri

leta. Ko Castagnetovi leta 1814 prodajo svojo hišo v Ljubljani in se preselijo v Trst, gre z njimi tudi doktor Faustus.

XXXII.del

Ko Castagnetovi leta 1814 prodajo svojo hišo v Ljubljani in se preselijo v Trst, gre z njimi tudi doktor Faustus. Tu se navduši za homeopatijo, novo smer v zdravilstvu, ki uči, da se morejo bolezni zdraviti le s sredstvi, ki povzročajo v zdravem telesu učinke, ki so enaki tistim v bolnem organizmu. Leta 1817 prične doktor Faustus v Trstu s pisanjem svojega dnevnika. »Terst, sem bil začel pergodiša moiga žiuleina za mesce napisvati« piše na začetku dnevnika, ki ga prepletajo pobožni reki in zdravniški zapiski v slovenskem, nemškem in latinskem jeziku. Leta 1818 se preseli na pristavo v Škedenj pri Trstu. Tu zdravi ter piše razpravo o zdravilstvu z naslovom »Materia medica«. Leta 1822 gre ponovno v samostan v Gorici, vendar pri sobratih ne najde ustreznega zaupanja. Provinciala na Dunaju zaprosi za odpustitev iz reda. Ustreže mu in ob Božiču leta 1823 piše šmarskemu župniku Frančišku Pavliču, da bi se rad naselil v svoji rodni župniji. Se bo Matevž Gradišek – Faustus po skoraj 35 letih vrnil domov?

XXXIII.del

V 19. stol. so iz vasi, ki so danes v naši župniji duhovniško službo opravljali naslednji rojaki. **Ožbolt p. Žiga Gradišek** (r. 5.VIII.1814, *Zg.Gameljne*; m.p. 4.VIII.1841) je bil gimnazijski katehet v Celovcu in kustos samostanske cerkve v benediktinskem samostanu Št. Pavel v Labotski dolini na Koroškem. **Luka Aleš** (r. 17.X.1818, *Rašica*; m.p. 27.VI.1843; u. 2.VIII.1885) je kot župnik služboval na Črnem vrhu nad Idrijo in v Preski. **Janez p. Samuel Kimovec** (r. 25.II.1841, *Sp.Gameljne*; m.p. 19.IX.1868; u. 27.V.1911, Novo mesto) je bil frančiškan in je služboval na Hrvaškem, na Trsatu in v Samoboru. **Janez p. Otokar Aleš** (r. 24.VI.1854, *Rašica*; m.p. 27.VII.1877; u. 26.III.1926, Novo mesto) je bil frančiškan na Brezjah. **Andrej Česenj** (r. 22.XI.1864, *Tacen*; m.p. 10.VII.1887; u. 23.X.1945, Vavta vas) je bil 45 let župnik v Podgradu pod Gorjanci. **Jožef Tomšič** (r. 26.I.1867, *Tacen*; m.p. 1891, Trst; u. 30.X.1922, New Haven, Connecticut, ZDA) je ustanovil in vodil slovensko župnijo Sv. Jožefa v mestu Forest City v ameriški zvezni državi Pennsylvania. **Janez Traven** (r. 5.I.1874, *Tacen*; m.p. 22.VII.1899; u. 14.II.1918, Ljubljana) je plodno deloval v združništvu in je bil vikar pri Sv. Petru v Ljubljani.

XXXIV.del

Dne 13. VII. 1824 je Matevž Gradišek prišel osebno v Šmartno, da si izbere kraj, kjer se je sklenil nastaniti. Pod Šmarno goro si je kupil zapuščen svet nad cesto iz Tacna, tik pred vasjo Šmartno imenovan »Puščava«. Štiri dni po velikem šmarnu leta 1824 je zapustil Trst in nekaj dni zatem so v Šmartnu že začeli z zidanjem hišice in kapelice zraven nje. Faustus je nemudoma zaprosil ljubljanski gubernij za dovoljenje, da se sme ukvarjati z zdravilstvom. Prošnja je bila 24. X. 1824 ugodno rešena. Medtem, ko se je njegova hiša gradila, je potoval križen po deželi. Konec leta, 27. XII. 1824, pa se je stalno naselil v Šmartnu in se 30. XII. predstavil domačinom kot subdiakon pri sv. maši. V začetku maja 1825 je bila dograjena njegova eremitaža, imenovana »Faustulanum«, ki je bila 7. V. tudi blagoslovljena. Že tri dni kasneje pa tu prične z zdravljenjem. Ker zna vzbuditi zaupanje bolnikov, prihajajo k njemu pod Šmarno goro od blizu in daleč. Po vrnitvi v rojstno župnijo poimenujejo domačini Faustusa s »prejar«, kot si prilagodijo ime prior.

XXXV.del

Zadnjih trinajst let svojega življenja preživi Faustus v »Puščavi«. On je namreč subdiakon, ki razlaga Božjo besedo, je zdravnik, ki z Božjo pomočjo zdravi, je pa tudi učenjak, ki ga zanima Božje delo. V letih med 1826 in 1834 redno hodi na Šmarno goro kot pridigarški gost. Še posebno slovi po svojih rožnovenskih pridigah. Ima pa tudi vsakoletne postne pridige v šmarnski cerkvi. Njegovo zdravniško pomoč iščejo tako ubogi, kakor bogati. Zdravi tudi knezoškofa Wolfa in barona Lazarinija. Bolniki prihajajo k Faustusu v vse večjem številu; tudi iz daljnih krajev, predvsem bogatini iz Trsta. Vsem ustreže, je pa nemalokrat v zadregi, saj v »Faustulanumu« nima postelj. Junija 1836 pa se za nameček pojavi še huda epidemije kolere. Izmed dvestodvajset bolnikov, ki jih zdravi doktor Faustus, jih umre le pet. V znamenje hvaležnega spomina je dal vlti in posvetiti zvon, ki je vsak večer ob 9. uri z zvonjenjem hvaležno klical v spomin na to veliko dobro delo dobrotljivega Očeta v nebesih. Ker slutiti, da se mu bliža zadnja ura, napiše 8.XI.1836 volilo imenovano »Zvonjenje zoper kolero« s katerim naj: »Po moji smrti ta tako imenovani zvon proti koleri, težak stot in 8 funtov (~60,6 kg), skupaj s priborom preide v last župnijske cerkve Svetega Martina in v njeni posesti tudi ostane.«

XXXVI.del

Od leta 1829 si Faustus na vso moč prizadeva za zidanje nove župnijske cerkve v Šmartnu. Namreč, tedanja cerkev je bila že močno dotrajana, predvsem pa je postala pretesna. V ta namen prične zbirati denar od svojih hvaležnih bolnikov. V kapeli v Faustulanumu postavi pušico za darove za novo cerkev. V zvezi z nameravano gradnjo gre 2.IX.1829 prvič v Ljubljano in na Martinovo nedeljo, 15.XI.1829, lahko razodene med slovesno pridigo: gradila se bo nova cerkev. Že na Miklavžev dan leta 1829 je ustanovljen gradbeni odbor; načrti za novo cerkev so zaupani inženirju Simonu Foykarju. 6.IV.1831 obravnava novogradnjo škofija, 30.VI. pa še vlada. Ker dobi Faustus zeleno luč, gre 7.III.1832 načrti v potrditev na kresijo. To Faustusa tako opogumi, da ves svoj prosti čas nameni pridobivanju denarja za novogradnjo. Med pridigo 16.IX. napove »ofer« v šmarnski cerkvi, sam pa nabira tudi v svojem Faustulanumu, kjer zbere več kot 300 goldinarjev. Žal pa po prvi obravnavi 13.XII.1832 zadeva obmiruje. Dolgo časa ni nič. Faustus pa ne obupa in se 26.III.1834 poda v kresijo, da poizve, kaj se dogaja. Pride zima in 10.XII. se v Šmartnu le prikaže gradbenik Janez Pinter. Ko pride 23.II.1835 sem tudi inženir Vidic, se zdi, da se bo gradnja vsak čas začela. Pa le ni bilo tako.

XXXVII.del

Življenska pot Matevža Faustusa Gradiška, bivšega priorja zatrtega reda usmiljenih bratov v Ljubljani, čudodelnega zdravnika na Kranjskem in šmarnogorskega »puščavnika«, se je zaključila leta 1837, še predno se je pričela gradnja nove šmarnske cerkve. V nedeljo, 11.XI., na dan farnega zavetnika svetega Martina je sklenil svoje pestro življenje. Zaradi pljučnice je umrl v svojem Faustulanumu v Šmartu h.št. 42. Pokopan je bil v Španov grob, ki ga je blagoslovil stolni dekan in častni kanonik Karol Zorn. V zvezi s Faustovim grobom so ohranjene nekatere zgodbe, ki so vredne, da jih ohranimo pred pozabo. Eno od njih je ohranil kopanjski župnik Ivan Kogovšek (1884-1966), po materi Marjani Kovač, Guzjevi iz Tacna, povezan z Gradiškovi kraji, ki je leta 1950 pisal šmarnskemu župniku: »Ko sem kot otrok prišel z materjo v Šmartin, so mi vselej pokazali njegov grob, o katerem so ljudje govorili, da se ni nič ponižal. Imeli so ga za svetega moža. Za ta grob bi še zdaj vedel, če ni že prekopan. Tiste čase ga pa sploh niso nikdar prekopavali. Bil je ob vzhodni strani ob zidu, na zidu je bila slika Kristusovega vstajenja.« S tem zapisom končujemo z nizanjem drobtinic iz

Faustusovega življenja. Mnogo več o njem pa bo moč prebrati v knjigi "Doktor Faustus", ki bo izšla v začetku letošnjega decembra.

XXXVIII.del

V 20. stol. je naša župnija vzgojila za duhovne poklice številne rojake. **Matej Ježek** (r. 21.IX.1881, *Sp.Gameljne*; m.p. 14.VII.1905; n.m. 6.VIII.1905, Šmartno; u. 12.V.1938, Ljubljana) je bil 23 let župnik v Begunjah pri Cerknici. **Frančišek Rebol** (r. 25.XI.1925, Šmartno; m.p. 13.VII.1953, Ossining, New York, ZDA) je od leta 1953 misijonar marinolec na Tajvanu, najprej v škofiji Hsing-chu in nato v škofiji Taichung. **Anton Rebol** (r. 29.II.1928, Šmartno; m.p. 19.V.1956, Cleveland, Ohio, ZDA) je bil dolgoletni vodja Karitasa in župnik v slovenski župniji sv. Lovrenca v Clevelandu, sedaj pa je hišni kaplan pri sestrah Dobrega Pastirja v mestu Independence, Ohio, ZDA. **Frančišek Buh** (r. 18.IX.1928, Šmartno; m.p. 26.XII.1954, Escobar, Argentina) je od 1968 misijonar na Madagaskarju. **Msgr. Alojzij Uran** (r. 22.I.1945, *Sp.Gameljne*; m.p. 29.VI.1970; n.m. 12.VII.1970, Šmartno; š.p. 6.I.1993, Rim) je bil najprej stolni vikar, nato je študiral v Rimu, bil rektor malega semenišča in 12 let župnik v Šentvidu. Sedaj je naslovni škof Abula in pomožni škof ljubljanski ter stolni dekan. Frančiškan **p. Marko Novak** (r. 18.XI.1946, *Tacen*; m.p. 29.VI.1974; n.m. 30.VI.1974, Šmartno) je bil kaplan v Šiški in Mariboru, magister v noviciatu na Kapeli v Novi Gorici, gvardijan v samostanu v Kamniku. Je dolgoletni duhovni pomočnik v Bolniški župniji v Ljubljani in sedaj tudi kaplan v župniji sv. Cirila in Metoda za Bežigradom. **Janez Avsenik** (r. 30.III.1972, *Tacen*; m.p. 29.VI.1997; n.m. 13.VII.1997, Šmartno) je kaplan v župniji Šmartno pri Litiji.

XXXIX.del

V času Schildenfeldovega službovanja v Šmartnu, v letih 1773/81, je bila tudi sklenjena stara zgodba okrog pristojnosti nad Gameljnam. Kot dan, ko so bile v župnijo Šmartno pod Šmarno goro v popolnosti vključene Zgornje, Srednje in Spodnje Gameljne velja 25.VI.1777. Takrat je, ob redni kanonični vizitaciji v Vodichah, ljubljanski škof Janez Karel Herberstein med drugim zapisal: *»Pastirska skrb naše škofijske oblasti zahteva, da z vsem prizadevanjem pospešimo duhovno dobro in korist nam zaupanega vernega ljudstva v škofiji. Ker so torej tri vasi v Gameljnah že sicer nekdaj vpisane v župnijo Vodice, pa so pri vsem tem bile v breme našega vikarja pri Sv. Martinu pod Šmarno goro... zato po vsem povedanem v moči svoje redne oblasti, pa tudi v smislu naših rednih pravic, vsako zgoraj omenjenih treh vasi Gameljne v župniji Vodice razkosamo in jih pridružujemo naši župniji sv. Martina pod Šmarno goro, tako, da razen podeljevanja zakramentov, vse maše in sveta opravila, s katerimi so bili doslej zadolženi vodiški kurati, poslej kajpada opravlja lastni gameljski župnik, in poleg tega odločamo, da se kaplanova nabirka, kakor štolnina od oklicev in druga štolnina poročencev, krščenih in umrlih, odslej izplačuje vikarju pri sv. Martinu.«*

XL.del

Čeprav so šmarski vikarji in župniki opravljali dušno pastirsko delo tudi v Tacnu, pa »lastniška« razmerja dolgo niso bila pravno urejena. Iz leta 1672 je ohranjen zapis, da si je šmarski župnik Marko Lucchinus lastil pravice nad Tacnom, čeprav je bil ta na škofovski sinodi dodeljen župniji Smlednik, kot njeno staro ozemlje. Red so prinesle jožefinskih reforme. Škof Herberstein je tako naročil smledniškemu župniku Andreju Bajžlju naj uresniči cesarski odlok z dne 2.X.1785, s katerim naj se vas sv. Jurija v Tacnu po predpisanih pravilih združevanja župnij, popolnoma združi z župnijo sv. Martina pod Šmarno goro. In res je Bajžej 5.I.1787 pisal šmarskemu župniku Zuapanu: *»...Za ta čas vse prepuščam zelo častitemu*

gospodu Jožefu Zupanu, krajevnemu župniku in njegovim naslednikom, z vsemi pravicami in z vsem zraven spadajočim. Z edino izjemo, ki sodi vedno zraven, da dohodki, ki sodijo k mojemu primernemu vzdrževanju, kakor tudi mašni štipendiji, ki sodijo k ustanovam cerkve sv. Jurija v Tacnu, vključno s tekočimi intencijami, ki jih mora opraviti zelo častiti gospod krajevni župnik, dokler živi, pa tudi dohodki, ki pripadajo mojemu kaplanu in mežnarju – ti pripadajo meni in mojim naslednikom pa tudi omenjenemu kaplanu in mežnarju. Izjema so seveda vedno knezove odredbe, ki se slučajno pojavijo.»

XXI.del

Kar lepo število redovnic je v preteklosti zagledalo luč sveta v naši župniji. Sestra **Uršula Cedilnik** (12.IX.1870 - 4.VI.1911) rojena *pri Venku na Rašici*. Od leta 1898 usmiljenka v Zagrebu. Umrta v Ljubljani. **Ivanka Pipan** s.Vukmira (31.XII.1871 - 28.XI.1939) rojena *pri Turku v Šmartnu*. Kot milostna sestra služila v škofovih zavodih. Umrta v Šentvidu, kjer je tudi pokopana. **Franciška Pavlin** s. Celestina (17.II.1880 - 3.I.1938) rojena *pri Jožu v Zgornjih Gameljnah*. Kot usmiljenka delovala v Marijinem domu v Ljubljani. Umrta v Mengšu. **Antonija Aleš** s. Demetrija (18.I.1884 -29.I.1955) rojena *pri Ježarju v Šmartnu*. Kot usmiljenka službovala v Leonišču v Ljubljani in v ubožnici v Idriji. Pokopana v Šmartnu. Usmiljenka **Angela Studen** s. Emilijana (5.IX.1899 - 10.VI.1922) rojena *pri Dolencu v Tacnu*. Umrta za tuberkulozo v Ljubljani, stara 22 let. Pokopana v Šmartnu. **Rozalija Pipan** s. Ifigenija (15.II.1903 - 14.XI.1947) rojena *pri Turku v Šmartnu*. Usmiljenka v Mariboru. Umrta kot žrtev poklica, stara 43 let. Pokopana v Mariboru. Sestra **Jerica Sirnik** (17.III.1911 - 6.IV.1990) rojena *pri Sirniku v Zgornjih Gameljnah*. Še ne osemnajstletna odšla med fračiškanke Marijine misijonarke. Delovala v Franciji, Tuniziji in v Alžiriji. Kasneje se je vrnila domov in umrla v samostanu v Lescah, kjer je tudi pokopana.

XLII.del

Enorazredna ljudska šola v Šmartnu je bila sezidana v letu 1865 na mestu kjer je bila prej mežnarija. Tukajšnji ljudje niso bili preveč navdušeni nad gradnjo šole. Vendar je bila šola z dopisom deželne vlade z dne 23.II.1866 izročena svojemu namenu. Velike zasluge za to so imeli cesarsko kraljevi okrajni glavar J. Pajk, tukajšnji župnik g. Anton Námre in kaplan Jožef Malneršič. Prvi učitelj je bil Lovrenc Arko, ki je prišel iz Sodražice dne 5.V.1866. Dan kasneje je gospod Námre vpricho številnih ljudi blagoslovil šolsko poslopje. Naslednji dan, 7.V.1866, se je pričel pouk. Učitelj Arko je poleg učenja opravljal še službo cerkovnika in organista. V Šmartnu je tako služboval do 25. X.1869, ko je bil premeščen v Zagorje ob Savi. Da njegovo delo vse prej kot spoštovano, lahko preberemo v šolski kroniki, kjer piše: *Ker je bilo ljudstvo sploh sovražno šoli je bil stan gosp. Lovrenc Arko jako težaven. Velike neprijetnosti, surovosti od strani prebivalstva je imel prestajati in za vse to imel je plačila 210 glđ. katere je moral od hiše do hiše beračiti.*

XLIII.del

Dne 14.IX.1903 je prišel za župnika v Šmartno pod Šmarno goro tedaj 53-letni Jakob Strupi. Njegovo izjemno skrb, s katero se je lotil dela v župniji, potrjuje pismo, ki ga je pisal škofu Jegliču v začetku oktobra leta 1904. Takole piše: *... Farani so splošno v verskem in nrafskem oziru še dosti dobri, vendar pa ni vse tako, kakor bi moralo biti. Ker je bilo do letos v nedeljah večinoma tudi v praznikih le eno dopoldansko duhovno opravilo, je bilo veliko ljudi brez službe Božje. Kar jih je šlo ob 6. k duh. opravilu, ti so zadostili svoji dolžnosti; oni pa, ki so bili zjutraj za varhe, ostali so v veliki večini brez službe Božje. Pozimi radi mraza, poleti pa radi vročine in utrujenosti, pa tudi nekteri radi starosti, drugi pa kakor iz neke*

nagajivosti, ker nimajo gospoda kaplana. Nekterim mladim, zlasti poslom pa so stariši, oziroma gospodarji in gospodinje sami branili hoditi k drugi službi Božji kam drugam, ker so bili že prepričani, da jih ne bo v pravem času domov, ampak da jih bo šele noč prignala. Marsikdo je pa drugod mesto v cerkev šel v gostilno. Zdaj je v tem oziru veliko bolje, ker je pri fari dvojna služba Božja dopoldne, ena ob 6. druga ob ½ 10, ker župnik »bimira«. Župnik je pa tudi ljudem zagrozil, da, ako bodo drugam hodili, ali zunaj cerkve ostajali, bo takoj prenehala druga dopoldanska služba Božja ...

XLIV.del

Ljubljanski generalni vikar in pomožni škof Janez Karl Herberstein je 17.VIII.1771 birmal in vizitiral v Šmartnu. Župniku mgr. Simonu Cigoletu je v vizitacijskem zapisniku med drugim zapisal: *... Nadalje hočemo, da ženine in neveste – ne šele po oklicih – ampak takoj po zapisovanju izprašate in če pri izpitu odpovedo, naj se jim takoj prepove, da bi bili oklicani in tudi poročeni, dokler se ne pridobijo zadostnega znanja. Nadalje naročamo in hočemo, da se izdelata knjiga birmancev in se nič drugače ne shranjuje kot krstna v župnijskem arhivu. Torej naj se vsi tvoji župljani, ki smo jih mi ob tej vizitaciji birmali, ali ob drugi priložnosti, in jih je katerikoli škof birmal – v to knjigo vpišejo – pa tudi njihovi starši in botri in tudi sam škof birmovalec – v bodoče pa tudi še velikonočna skušnja naj se v to knjigo vestno vpiše ... Ob koncu pa je še zapisal: ... In vse to ti pod kaznijo suspenzije in drugih verjetnih kazni, zapovedujemo, da natančno in nespremenjeno izvršiš – in upamo, da boš vse to v gorečnosti za duše in našo tolažbo goreče, z veseljem in gotovo izpolnil. In ti podeljujemo svoj blagoslov.*

XLV.del

Povsem prezrto je, da se je 3.IV.1829 rodil v Šmartnem pesnik Franc Jeriša – Detomil. Ker so se starši kmalu po njegovem rojstvu preselili v Smlednik je zmotno prepričanje, da je bil Franc rojen v Smledniku. Gimnazijo in licej je z odliko končal leta 1848 v Ljubljani, kjer je bil Trdinov sošolec. Najprej se je zasebno učil prava, kasneje pa odšel na Dunaj, kjer je končal pravo in se nato vpisal na filozofsko fakulteto. K pesniškemu delu ga je vzpodbudilo prelomno leto 1848. Prve, domoljubne pesmi so nastale pod močnim vplivom Koseskega, kasneje pa se je tega vpliva otresel in je postal eden najbolj priljubljenih pesnikov svoje dobe. Kot so ljubeznive njegove pesmi za mladino, se tudi njegove domoljubne in refleksivne pesmi odlikujejo po lepih mislih, preprosti obliki in neprisiljenem kratkem izražanju. Napisal je tudi več pripovedk in prevajal iz ruščine, poljščine, srbsčine in angleščine. Prevedel je tudi Byronove Hebrejske melodije. Mnogo premlad je umrl za kolero na Dunaju 2.IX.1855. Tam je bil pokopan na danes že opuščenem pokopališču sv. Marka

XLVI.del

V naslednjih nekaj nadaljevanjih bomo objavili nekatere drobtinice iz starejših vizitacijskih zapisnikov. Dne 22.XI.1624 je vizitiral v Šmartnu Adam Sontner, generalni vikar škofa Tomaža Hrena. Med drugim je ugotovil sledeče: *Posode za hrambo Najsvetejšega in svetih olj so primerne in čiste, prav tako krstilnik, pač pa je veliko umazanije na oltarju in celo v tabernaklju, zaradi česar se mora vikar Boštjan Grošelj en petek postiti ob kruhu in vodi ter kleče pred Najsvetejšim moliti sedem spokornih psalmov in litanije. Krstno in poročno knjigo sicer piše, vendar zelo nečitljivo. Brevirja ne moli redno. Pri sebi ima konkubino, pravi, da s tihim privoljenjem ordinarija, česar mu vizitator ne verjame, pač pa mu ukazuje, da jo mora v 14 dneh odsloviti. Zaradi konkubinata in ker ga je ob prihodu*

sprejel brez dolžnega spoštovanja ter vinjen, ga kaznuje z globo treh tolarjev. Sicer pa ima s konkubino sina in dve hčeri, ki so vsi poročeni v vasi, on pa jih podpira z denarjem in drugimi rečmi. Mora se natančno naučiti obrazec odveze, ker ga ne zna dobro. Sam gre k spovedi trikrat na leto na Šmarno goro ali v Ljubljano.

XLVII.del

Leta 1630 je škofa Hrena nasledil Rinaldo Scarlichi. Njegovo destletno škofovanje v Ljubljani je še posebej znano po njegovem poročilu apostolskemu sedežu o stanju v ljubljanski škofiji iz leta 1634. Poročilo je sestavil na osnovi vizitacije celotne škofije, ki jo je napovedal v Gornjem Gradu 24.IV.1631. Škof je v torek 30.IX.1631 vizitiral v Smedniku in Šmartnu in obiskal tudi vse podružnice. Kaj je zapisal o cerkvi sv. Jurija v Tacnu? *Na osmem mestu sem obiskal cerkev omenjenega svetnika, v kateri je en oltar, posvečen temu svetniku; potrebnih stvari ni, razen svečnikov in prtov. Okrog cerkve so pokopani reveži. Takšno je moje priporočilo: Naj se priskrbi vse za oltar, kar manjka; burzo za sv. Rešnje Telo in posodo s škropilnikom za blagoslovljeno vodo. Povečajo in popravijo naj se okna. Vprašani so odgovorili, da ima cerkev v posesti Kranjsko polje, od katerega dobi 36 krajcarjev, poleg tega ima še eno, ki se imenuje Jurjova dolina, od katerega so 3 goldinarji najemnine; imajo tudi skupno posest, ki jo sejejo dolžniki ter tri krave. Cerkev ima zapisanih tudi 11 maš.*

XLVIII.del

Istega dne kot smleško župnijo, torej 30.IX.1631, je škof Rinaldo Scarlichi obiskal tudi Šmartno in obe gameljski podružnici. Zapisal je: *Istega dne sem obiskal župnijsko cerkev pod Šmarno goro, v kateri sem našel najsvetejše v tabernaklju v evangelskem krilu v hrapavi steni, v posodi, ki zaradi vpliva zraka ni več pozlačena; v njej je še ena okrogla srebrna posoda, približno 10 kosov Najsvetejšega in nekaj drobcev. Sveta olja se hranijo v omari na evangelski strani za oltarjem. Sveti krstilnik je pri drugem stebru, sanktuarija ni. V cerkvi so trije oltarji, prvi je v koru in je posvečen sv. Martinu, manjka mu povoščen prt. Drugi, sv. Marije Magdalene, je na evangelski strani, tretji, sv. Janeza Krstnika, pa je na listni strani; nobeden nima potrebnega, razen prtov in svečnikov. Vprašani sosedje odgovarjajo, da ima cerkev eno njivo, za katero dobi 4 goldinarje in 20 krajcarjev zakupnine in do 20 krav, za katere dobi 8 krajcarjev rejnine po glavi. Dolžnikom je posojenih približno 420 goldinarjev, ki so obrestovani z grošem na goldinar. Potrem se je odpravil še v Gameljne.*

XLIX.del

In kaj je škof Scarlichi ugotovil 30.IX.1631 v Srednjih Gameljnah? *Ta cerkev ima samo en posvečen oltar, vendar brez kamnite menze, križa, antipendija, zelenega pregrinjala in kanonske table; je temna, ima samo dve okni, nima burze za kelihe, pred vhodom je kamnit oltar, na katerem se včasih mašuje. Ko sem vse to videl in premislil, odredim sledeče: Za oltar naj se izdelata po širini in dolžini primerna kamnita menza. Kupiti je treba križ, antipendij, zeleno pregrinjalo in kanonsko tablo. Obe okni je treba zazidati in narediti eno večje okno, da bo cerkev svetlejša. To okno je treba zasteklititi in nanj namestiti železne rešetke. Okno se mora dati odpirati. Kupiti je treba burzo za sv. Rešnje Telo. Oltar pred vrati je treba podreti in kamnite dele dodati k pokopališkemu zidu. Vprašani sosedje odgovarjajo, da ima cerkev en travnik, od katerega dobiva 2 goldinarja najemnine, iz davkov dobiva 40 krajcarjev, od 7 krav pa 8 krajcarjev rejnine po glavi; dolžniki so dolžni 60 goldinarjev, ki so dani po grošu za goldinar. Cerkev ima zapisanih 20 maš, ki jih vestno opravlja župnik.*

L.del

Ob koncu obiska v Šmartnu, dne 30.IX.1631, je škof Scarlichi obiskal še cerkev sv. Lenarta v Spodnjih Gameljnah. O njej je zapisal: *Ta cerkev ima samo en posvečen oltar, kateremu manjka antependij, kanonska tabla, zeleno pregrinjalo in blazina. Cerkev ima prav tako dve majhni okni in je zato temna. V sv. pohoštvu manjka burza. Od tega, kar sem videl odredim, naj se tisto, kar manjka, kupi. Okni naj se zapreta in naredi naj se novo, večje. To okno je treba zastekliti in nanj namestiti železne rešetke. Okno se mora dati odpirati. Vprašani sosedje odgovorijo, da imajo eno zemljišče, ki se orje dva dneva, od tega se dobi letno 2 goldinarja in 20 krajcarjev najemnine; en travnik prinaša 2 goldinarja. Ne plačujejo nič davkov; dolžniki so dolžni 212 goldinarjev, ki so dani po grošu za goldinar; imajo 3 krave, ki dajejo po 8 krajcarjev rejnine po glavi. Maše niso zapisane, vendar je župnik dober gospodar.*

LI.del

Pred 160 leti, 10. X. 1841, je ljubljanski škof posvetil sedanjo cerkev z oltarjem sv. Martina. Ob tem je zapisal: *Mi, Anton Wolf, ljubljanski škof in knez, smo 10. oktobra gospodovega leta 1841 posvetili v čast vsemogočnemu Bogu in blaženi devici Mariji in vseh svetnikov, župnijsko cerkev sv. Martina pod Šmarno goro, skupaj z glavnim oltarjem na priprošnje škofa sv. Martina, svetih apostolov Petra in Pavla, sv. Neže, sv. Kolumbe, sv. Mohorja in Fortunata, mučencev. Položili smo presvete relikvije in dovoljujemo s škofovsko oblastjo vernikom, da obhajajo slovesnost danes in celo leto in na obletnico posvetitve, kar bi se naj tudi vse bodoče čase obhajalo vedno na tretjo nedeljo v oktobru. Tistim, ki bodo obiskali župnijsko cerkev sv. Martina pod Šmarno Goro, dajemo po ustaljeni obliki 40 dni odpustkov. V potrditev teh stvari podpisujemo lastnoročno, z žigom in podpisom, da bi se v tej cerkvi za vselej tega tudi držali. V Ljubljani, v škofovskem dvorcu, dne 4. novembra 1841.*

Z današnjim sestavkom tudi zaključujemo dve in pol letno objavljanje utrinkov iz zgodovine naše župnije. V naslednjih dneh bo namreč – v spomin 160-letnice posvetitve župnijske cerkve – izšla knjiga »Zgodovina župnije Šmartno pod Šmarno goro«, v kateri so na 336 straneh zbrani številni dogodki iz naše bogate zgodovine.

(konec)

*Z dovoljenjem Župnijskega urada Šmartno pod Šmarno goro
© 1999-2001 Župnijski urad Šmartno pod Šmarno goro*

Objavljano v *Oznanila župnije Šmartno pod Šmarno goro*, mar. 1999 – sep. 2001